دلوړو زده کړو وزارت
بست پوهنتون
دکمپیوټر ساینس پوهنځی

په کمپیوټرکې برقي وسایل

برق فزیک

Ketabton.com

ترتیب کونکی: نورالله اسلمی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

Subject: Electronic physic

Issue: Electronic devices in computer

Connect us: noorullahaslamiamin@gmail.com

WhatsApp: 0702078051

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

برق فزیک دعمومی فزیک یوه برخه چی ټوله موضوع یی پر برق،برق مصرف ،دبرق استعمال، برقی جریان ،برقی انرژی،برقی پوتانشیل،برقی سیلان،اویا په برقی وسایلو باندی لکه خازن،مقاومت،ترانسپرمر،ډیوډ اوداسی یا دبرق په نور مشخصو باندی بحس کوی اوڅیړنه کوی

لکه څنګه چی کمپیوټر هم یوه برقی دوره ده ټول عملکرد یی په برق باندی راچاپیردی اودبرقی جریان په واسطه کار کوی که په کمپیوټر کی هر ډول پروسی لکه معلوماتو ذخیره، پروسیس او جواب یا output او یا هم نور ډول عملکرد وی داټول دبرق په واسطه کار کوی نو کله چی برقی دوره یا جریان په یو ځای کی موجود وی دا ضرور ده چی په هغه وسیله کی له ډیرو برقی وسایلو لکه خازن،مقاومت،ترانسپرمر،ډیوډ اوداسی نورو برقی وسایلو څخه استفاده وشی ترڅو په کمپیوټر په بورډ یا برقی دوره کی برقی جریان برقی مقاومت، او پوتانشیل او نوری مشخصی کنټرول تنظیم او یا جریان پر کم یا زیات کړی کمپیوټر هم یوه داسی اله ده چی په ډیره کچه برقی وسایل پکښی کارسوی دی د مختلفو دندو لپاره په مختلفو وختونو کی

اوس دا لازمه ده چی پوه سو کمپیوټر څنګه او پر کم میکانیزم باندی کار کوی او دا وسیلی چی په کمپیوټر کی ورڅخه استفاده سوی څه ډول کار کوی دا چی موږ ته په ډیره صحیح او دغلیطیو څخه په لیری واټن په پراخه اندازه اسانتیا اوسهلوتونه برابره کړی ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

	فـــــهرســـــت	
	کمپیوټر تعریف	
	جریان کنټرولونکی الی	
	خاذن	
	مقاومت	
	ټرانسیسټور	
	ای سی	
	ډیوډ	
	انتقالونکی الی	
	لین	
	بسیس	
	فاورسپلای	
	کنټرولونکی الی	
	سکرین	
	سپیکر	
	موس	
	سی پی یو	
	ریم	
	هارډیسک	

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمپیوټر تعریف:کمپیوټر یوه برقی پروګرام منونکی اله چی دډاټا دذخیره کولو فروسیس کولو اوزموږ ډاټا موږته زموږ دغوښتنی سره سم په معلوماتو بدل کړی

نو لکه څنګه چی مود کمپیوټر په تعریف کی وویل چی کمپیوټر یوه برقی اله ده او بیله برق څخه کمپیوټر ناممکن دی داچی برقی دوره دچارجونو دانتقال په صورت کی منځ ته راځی نو پوهیږو چی برق بیله برقی اجزاوو چی برقی چارج د کنترول او دجریان عمیله سرته رسوی کار نه کوی اونه هم کولای شی چی چی یوه اله روښانه کړی نوددی لپاره لازمه ده چی پوه سو برق په څه ډول کار کوی او کومی الی کوم خاصیتونه لری او په برق کی قوم تغیرات راولی چی برق جریان کنترول،ډیر،کم،او یا بند او یا هم جاری کړی

کمپیوټر یوه مخطلته برقی دوره ده چی پکښی د ډیرو او مختلفو برقی وسایلو څخه استفاده سوی ده دابرقی وسایل عمومی پردرو کټګوریو باندی ویشل کیږی

- ✓ کنترولونکی
- ✓ وسلونکی
- ✓ پروسه اجراکونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

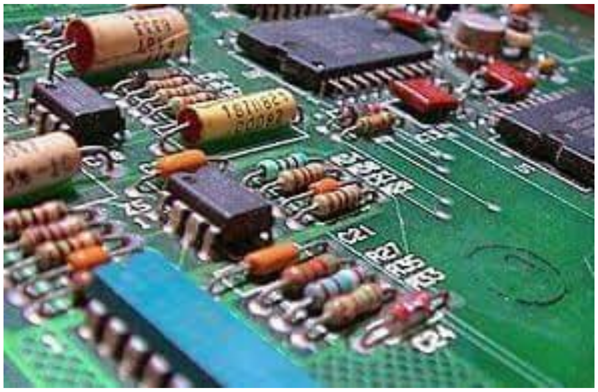

کنټرولونکی: داهغه الی دی چی کولای سی برقی دوره یا جریان ،برقی پوتانشیل، او مقاومت کنترول کړی او چارجونه په برقی دوره کی کم او یاډیر کړی

دهـــغــو لـــه جــمــلـــی څـخـــه (خاذنونه،مقاومتونه،ډیوېډ،ټرانسیسټور،IC،...)

خاذنونه: خاذن چی کنډکسر هم ورته وایی دبرقی چارجونو دذخیره کولو ظرفیت لری

پــه کمپیوټر کی دچــارج دکنترول او ذخیره کولو لپاره خاذن ته ضـــرورت ســـته ځکه کیـدای ســـی چی پـه کمپیوټر کی چی کوم جریان او پوتانشـــیل ته موږ چی اړتیا لرو موږ نه سـو کولای چی هر ځای هغه انرژی ترلاســه کړو لمړی کیدای ســی چی فاورسـپلای له کومی دوری سـره وصـل دی هغه دوره ثابت کیدلای نســی نوددی دمنظم سـاتلو لپاره اړتیا ده چی داجریان کنترول کړو او وروسـته یی په یوه منظم ډول کمپیوټر ته داخل ســـی ترڅو په کمپیوټر کی نوری آلی له تخریب کیدو څخه وساتل سی او نور هم په اصلی بورډ کی ضرورت دی ځینی برخو پوتانشیل کی تغیر ســی ځکه کیدای ســی چی ځینی الی یوډول پوتنشــیل ته ضــروت ولری خو ځینی بیا بل ډول پوتانشیل ته ضرورت لری

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ډوله خاذنونه دی چی یوډول یی متحرک او بل ډول یی ثابت

ثابت خاذنونه :هغه خاذنونه دی چی دظرفیت مقدار یی ثابت وی کوم مقدار چی ورته ټاکل ســوی وی هغومره مقدار چارجونه په خپل ځان کی ذخیره کولای سی او پر پنځه ډوله دی

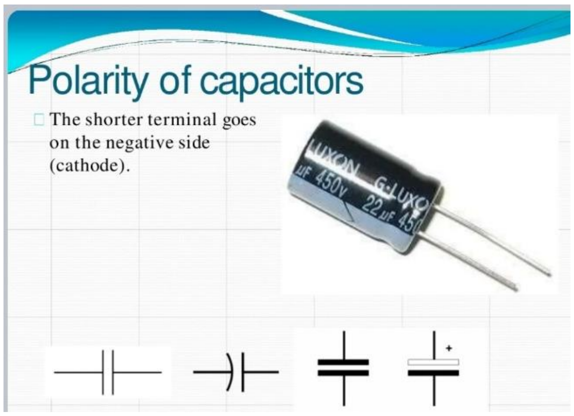

- کاغذی خاذنونه: په دی ډول خاذنو کی دکاغذ او هادی لوحو څخه استفاده سوی
- پلاســـتیکی کنـډکســـرونـه :داډول خاذنوکی ډای الکتریک ماده کاغذ دی
- ســرامیک خاذنونه:ســرامیک خاذنونه ددو هادی صــفحو چی په منځ کی او شاوخوا پوښ یی سرامیک څخه جوړ سوی دی
- میکا خاذنونه: په دی ډول کنډکسرونو کی ددوه فلزی صفحو په منځ کی یی میکا صفحی استعمال کړی دی
- الکترولیتیک خاذنونه: دا کنډکســرونه چی دنورو په پرتله مختلف دی په دی کنډکسرونو کی دهادی پر ځای له کاغذی صفحو څخه چی په فارافین باندی غوړی سوی دی او غیرهادی یا ډای الکتریک مادی پرځای دالمونیم اکساید څخه استفاده سوی ده داډول خاذنونه

متحرک خاذنونه :هغه خاذنونه دی چی دپوتانشـــیل ظرفیت یی ثابت نه وی او کولای سو چی دخاذن ظرفیت ډیر یا لږ کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقطبیت له نظره دخاذن په دوه ډوله دی

1) قطبی : هغه خاذنونه دی چی قطب یی معلوم یو قطب یی منفی او بل قطب یی مثبت یی ددی خاذنو څخه په مســـتقیم جریان (DC) دوره کی اســـتفاده کیږی دتړنی په وخت کی یی باید منفی او مثبت قطبونو ته پام وسی
2) غیر قطبی : دا هغه ډول خاذنونه دی چی قطب یی معلوم نه وی او په متناوب (AC) دوره کی استعمالیږی

خاذن ظرفیت: هرخاذن دخپل حجم په درلودولو ســره په مختلفو ولټیجونو باندی پیدای کیږی په هر خاذن په جوړښــت کی په لیکلی بڼه لری چی څومره جریان په ځان کی تیرولای سی او څومره ولټیج ساتلو قابلیت لری که چیر دبرقی دوری په یوه حسه خاذن تخریب سو نو دلاندی فورمولونو په واسطه کولای سو چی خپل معلوم مقدار خاذن جوړ کړو

خاذن دوه ډوله ظرفیت درلودونکی دی

- یو ډول خـــاذنونـــه ثـــابـــت ظرفیـــت درلودونکی دی چی ظرفیت یی ثابت او مختلف حجم پـه درلودولو ســـره مختلف ظرفیتونه په ځان کی ساتلای سی
- بل ډول خاذنونه چی متحرک خاذن ورته وایی داډول کولای ســـو دچارج ذخیره کولو واحد یی ډیراو یاکم داخاذنونه کیدای ســـی چی په ځان کی په ډیرغټ پوتنشیل توپیر سره چارجونه ذخیره کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاذن دلمړی ځل لپاره میکایل فاراډ لخوا کشــف ســو کوم خاذن چی مایکل فاراډ جوړ کړی وو په هغه خاذن کی یی دډای الکتریک مادی پرځای اوبه په یوه لوښی کی وی او دچارج دذخیره کولو کی یی ورڅخه اســتفاده کول وروســته چی کله دخاذن استعمال ډیرسو نو په نورو ډیرو رکمونو جوړ سوه چی په برقی دورو کی یی کارول کیږی

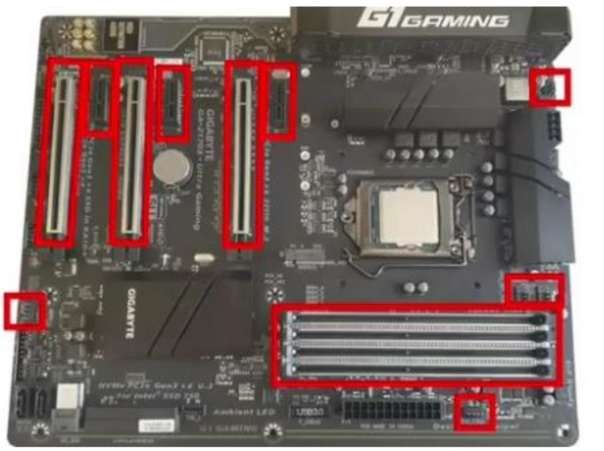

داســـتعمــال ځــای:دکمپیوټر پــه فاورســـپلای کی له غیر قطبی کاغذی او نور ډول خاذنون څخه استفاده سوی ده ترڅو هغـه جریـان چی کمپیوټر تـه داخیلیږی ډیر قـابو کړی او داخـاذنونـه دیو داوبو دبنـد اوظیفـه اجرا کوی ترڅو دکمپیوټر په پاته برخو باندی جریان او پوتانشـــیل تفاوت تغیرات تاثیر ونه کړی اولکه څنګه چی تر فاورســـپلای وروســـته دوره مســـتقیمه دوره ده نو تر ډیره دکمپیوټر پــه بورډ یــا motherboard کی لــه قطبی کــاغـذی او الکټرولتیـک کانډکسرونو څخه استفاده سوی ده ځکه چی دا خاذنونه دکم حجم په درلودلو سره کولای سی چی دډیر پوتانشیل تفاوت په مقابل کی مقاومت وکړی

او متحرک کنډکسرونو څخه دراډیو پریکونسیو په تنظیم کی اسفاده کیږی او نورو فروکونسیو کی لکه سټلایټ،شبکه جوړونه، تلویزون اونور...

خاذن په C توری سره ښودل کیږی او واحد یی farad دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقاومت

په ځینو برقی دورو کیدای ســـی چی چارج
مقدار تر اندازی ډیر زیات ســی نویی لړیدلو
ته ضــرورت ســته نو په کار ده چی دیو بل
ډول الی څخه اســـتفاده وســـی ترڅو دچارج
مقدار زموږ دضرورت مطابق جوړ کړی

مقاومت: دده ســـره یا ټرمینله لرونکی اله دی چی په برقی دوره کی چارج په مصرف رسوی

مقاومت په برقی دوره کی دجریان دکمولو،دسیګنال دسطحی دتنظیم او پیداکولو او دولټ دبرارولو لپاره اســـتعمالیږی یعنی مقاومت اصـــلی هدف په برقی دوره کی

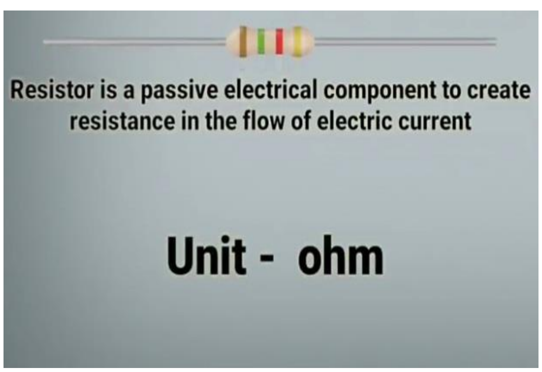

دبی ځایه جریان او پوتانشـــیل له منځه وړل دی

د یو برقی هـادی مقـاومـت پـه لانـدی څلورو عواملو پوری تړلی دی.

د هادی اوږدوالی د یو هادی مقاوت مســـتقیا متناســـب دی د هادی له اوږدوالی ســره،د هادی د عرضـــی مقطع مســاحت د یو هادی مقاوت د هادی د عرضـــی مقطع له مساحت سره معکوسا متناسب دی،د هاد ی د موادو د نوعیت سره،د هادی د موادو د تودوخی د درجی سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددغو څلورو عواملو په نظر کی نیولو ســـره مقاومت په مختلفو قســـمونو باندی جوړسوی دی چی په مختلفو دورو استعمالیږی

هر مقاومت په یو ډول مختلفو رنګونو باندی ویشل شوی یا یو ډول رنګونه باندی رنګ ســوی مقاومت کی کولای ســو چی ددغو درنګونو په کود ســـره یی دجریان چی څومره جریان دراګرځولو قابلیت لری معلوم کړو هر رنګ په یوه اندازه جریان مصــرفوی یا یی مانع ګرځی چی په تنیجه کی درنګونو په یوځای والی سره یوه ثابت اندازه مقاومت جوړوی

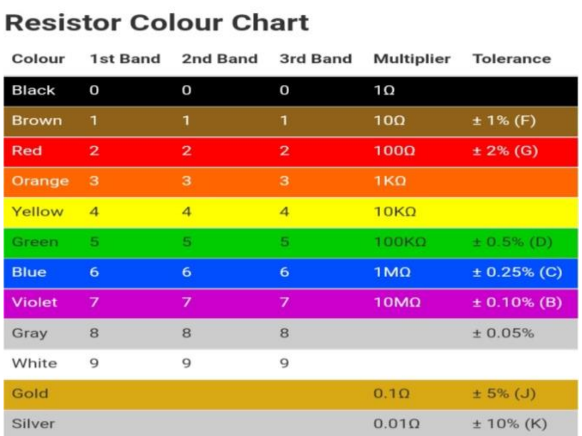

Resistor Colour Chart

Colour	1st Band	2nd Band	3rd Band	Multiplier	Tolerance
Black	0	0	0	1Ω	
Brown	1	1	1	10Ω	± 1% (F)
Red	2	2	2	100Ω	± 2% (G)
Orange	3	3	3	1KΩ	
Yellow	4	4	4	10KΩ	
Green	5	5	5	100KΩ	± 0.5% (D)
Blue	6	6	6	1MΩ	± 0.25% (C)
Violet	7	7	7	10MΩ	± 0.10% (B)
Gray	8	8	8		± 0.05%
White	9	9	9		
Gold				0.1Ω	± 5% (J)
Silver				0.01Ω	± 10% (K)

دمقاومت سمبول ohm دی چی دΩ په توری سره ښودل کیږی

ترانسیستور

ترانســـتور په برقی دوره کی دیو ســویچ په ډول کار کوی یعنی په برقی دوره کی په نورو الو باندی جریان قطع کول او وصلولو وظیفه لری

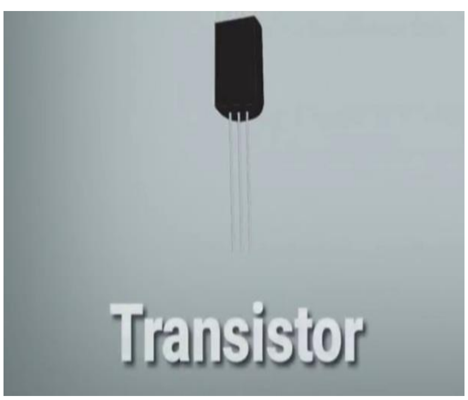

ترانســـتور دکم خاصـیت په درلودولو سره چی لری دکود ورتـه کولو پـه صــــورت کی عملیه اجرا کوی

دکمپیوټر په دویم نسل کی چی د۱۹۵۳او ۱۹۶۳ کلونو په منځ استفاده کیدی اصلی

(c) ketabton.com: The Digital Library

واحد یی ټرانسسټور وو یعنی دCPU پر ځای یی ټرانسسټور څخه استفاده کیده په

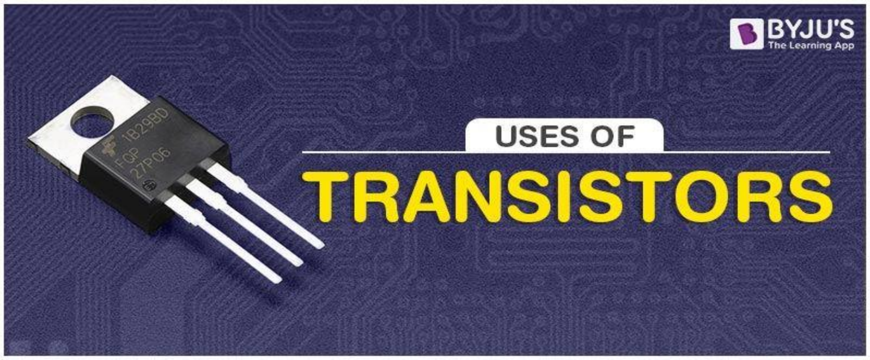

هغه وخت کی کمپیوټر یوازی دماشین حساب عملی اجراکولای سوی

ای سی

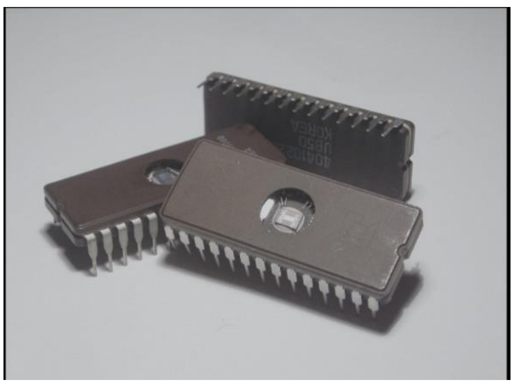

ای سی چی یوه ټوټه هوار سرکټ دی چی نیمه هادی مواد یی اکثره سلیکان وی دډیرو ټرانسییټورونو له مجموعی څخه جوړ دی او۱۹۵۹ کال کی یی د (Robert noyce) له خوا په الکترولینکی نړی کی یو نوی انقلاب رامنځته کړی په ننی نړی دکمپیوټر،ګرځنده تلیفونو او تر دی پوری چی په ساده اشارو کی لا کارول کیږی

ای سی په برقی وسایلو کی ډیر استفاده کیږی ای سی چی ای سی داقابلیت لری چی یوه کوچینی عملیه اجرا کړی یا کولای سی په یوه اله کی ځینی عملیی

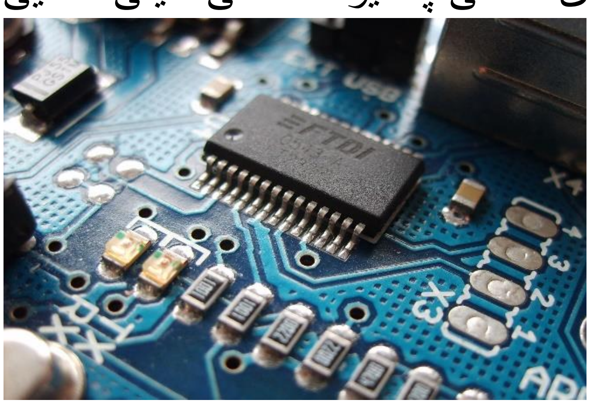

اجراکړی لکه ځینی کوچینی اشاری چی په ترتیب سره یوه ولګول سی بله مړه سی او یا بیله کمپیوټرانو څخه نور ټول برقی سامان الاتو لکه ګیمونه ،کوچینی

(c) ketabton.com: The Digital Library

تلیفونان،ډیجټل ساعتان،ام پی تری،راډیواو نورو الو کی له ای سی څخه استفاده کیږی دای سی یوه ګټه داده چی ارزانه دی

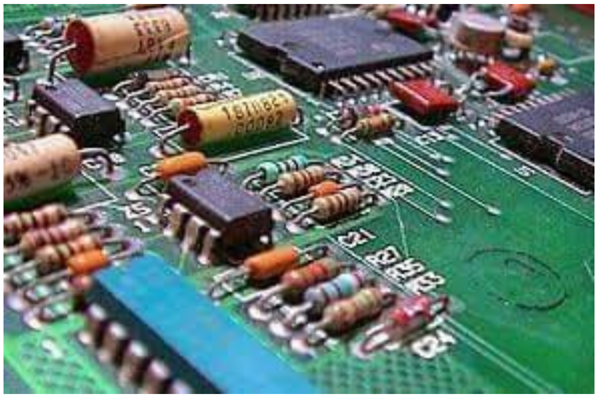

دکمپیوټر په دریم نسل د۱۹۶۴-۱۹۷۱کلونو په منځ کی اصلی (MAIN) واحد ای سی وه په اوسنی کمپیوټرانو کی هم په ډیرو برخو کی له ای سی څخه استفاده سوی ده ځینی برخی د سی پی یو لخوا نه بلکی ای سی هغه کنټرولو لکه پرمختللی فاورسپلای داسی توان لری کله چی برق په فاورسپلای قطع سی موږ ته خبر راکوی اوهم په ټرانسیستور کی تردی اندازی پوری برق ساتی څوچی موږ خپله ډآټا ثبت کړو وروسته ګولیږی

ډیوډ

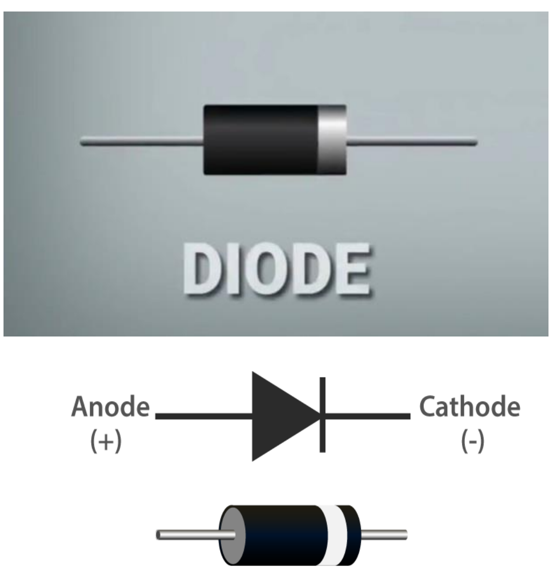

ډیوډ دوه ترمینل درلودونکی ده او له دوو موادو لکه سلیکان او جرمینیم څخه جوړ سوی دی ډیوډ په مختلفو قسمونو باندی جوړیږی کله چی ددانود چارجونه دکتود تر چارجونو ډیر سی نو چارجونه چی په کم مسیرحرکت کوی مخ په وړاندی حرکت ورته او وایی او برعکس کله چی د کتود چارجونه تر انور ډیر سی نو چارجونه معکوس حرکت کوی چی داچارجونه دحرکت نسی کولای ډیوډ په یوه دوره کی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دچارج یوه طرفه لاره ده چی چارجونه یوازی په یوه مســـیرباندی دتګ اجازه ورکوی او بل په برقی دوره کی دDCاو AC دورو جلاکونکی دی

دکمپیوټر انتقالونکی برخی

په یوه برقی دوره کی اړتیا پیداکیږی چی جریان دیوی الی یا یوی برخی څخه بلی برخی ته انتقال کړو نوددی لپاره موږ مختلف ډول طریقی څخه استفاده کولای سو

لین

دبرقی جریان دتیرولو یو هادی دی له دوه ډوله موادو څخه جوړ ســوی دی چی یو یی فلزی تارونه دی کوم چی دجریـان پــه ځــان کی تیرولو قابیلیت لری او بل برخه یی هم له غیر هادی موادو څخه جوړه ســـوی ده چی دابرخه په هادی تارونو باندی راتاوســـوی ترڅو تارونو ته ســـاتنه وکړی اودبرق دجټکی څخه یی استعمال کونکی وساتی

په مخکنی زمانوکی به چی کله هم کوم ماشـین جوړیدی نو به یی ټولی الی چی په یوه کوچینی دوره یا ماشـین کی کار کوی هم به یی دلین په واسـطه یو له بل سـره

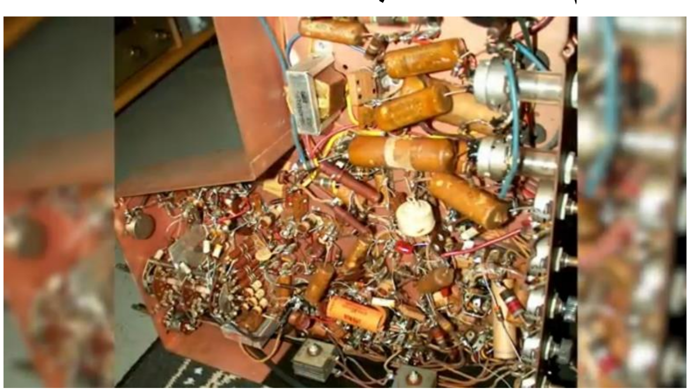

وصــــلولی خو داطریقه یوه څه ډیره سـخته او په تاوانی وه ځکه کله چی به یی یولین یا اله خرابه سـوه نوبه یی بیرته جوړیدلو کی ستونزی وی

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا به لین ورک وو چی کوم لین دی او یا به دوره ډیره ګډه وډه وه په مشکله به یی یوه ځای پیداکوی

نو وروسته یی بل نوی شی بورډ یا تخته جوړه کړه تخته یا برقی بورډ یوه منظمه پلان سوی برقی تخته ده چی کولای سی په ډیر لږ ځای کی یوه پیچلی مختلطه دوره په ځانی کی ځای کړی

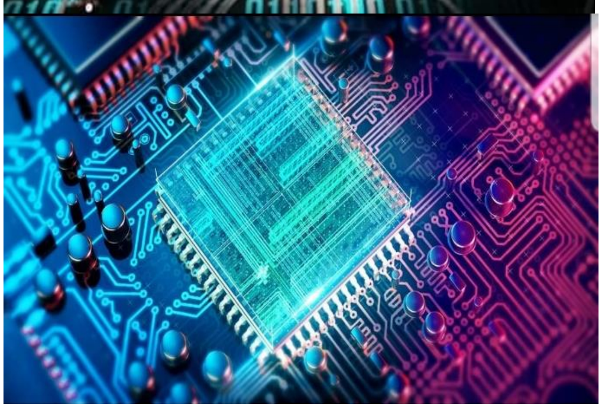

بس یا بسیس

بسیس په کمپیوټر کی یوله مهمونښلونکو الو له جملی څخه دی بسیس په مادربورډ چی کوم کوچینی خطونه ترسترګو کیږ هغه ټول بسیس له جملی څخه دی بسیس په کمپیوټرکی ټولی الی یوله بل سره وصلوی او په دری ډوله دی اول ډاټابسیس هغه خطونو ته ویل کیږی چی برقی جریان یا ډاټا له یوه ځایه بل ځای ته انتقالوی یو ادرس بسیس دی چی ډاټا بایدکوم ځای ته انتقال سی له کمه ځایه باید واخیستل سی او کم ځای ته باید ویوړل سی دا کنټرولوی او یو بل ډول یی هم کنټرول بسیس دی چی دوی بیا د کمپیوټر په بورډ کی چی څه ډاټا انتقال سورت مومی دافروسه څاری او کنټرولوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاورسپلای

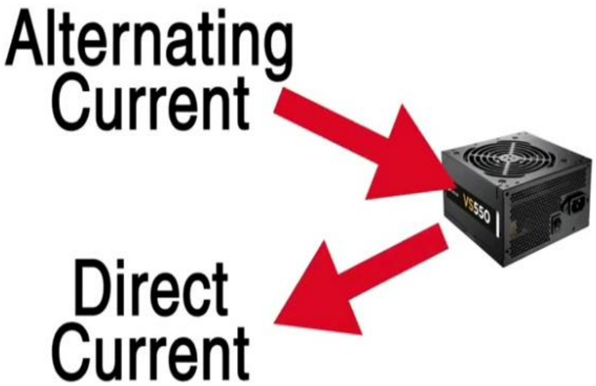

فاورسپلای دکمپیوټر دجریان ددروازی حیثیت لری لکه څنګه هریو ځای ته دداخلیدولاره موجود دی همداسی کمپیوټر ته دداخلیدو لاره فاورسپلای دی جریان چی کله موږ دکمپیوټر سره وصلوو نواول به دفاورسپلای څخه تیریږی داچی هر ځای ته تګ ځینی اوصول او قواعد لری کمپیوټر هم داسی ځینی اوصول لری چی هغه باید عملی سی وروسته جریان کولای سی چی کمپیوټر ته داخل سی

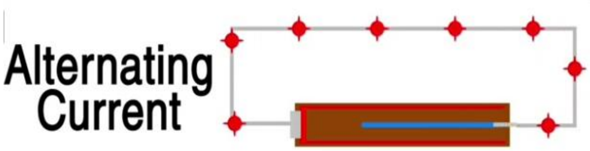

په کمپیوټر کی دفاور سپلای وظیفه دیوه AC برق جریان ترلاسه کول او هغه په مختلفو DC دورو باندی ویشلو او هغو کمپیوټر ته په واک کی ورکول په

فاورسپلای کی له ډیر مقاومت لرونکو خاذنونو څخه ستقاده سوی ده چی دهغوی وظیفه په فاورسپلای کی دلنډی مودی لپاره چارج ساتل دی کله چی دعمومی جریان سره قطع سی موږ ته دومره وخت راکوی ترڅو موږ خپل معلومات ذخیره کړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هم په کمپیوټر له ډیر جریان کمونکو مقاومتونو څخه اســـتفاده شـــوی ده چی کولای ســـی په ډیره غټ توپیر ســـره برق کم کړی ځکه چی کمپیوټر یواری

۱۲ولټیج تــه ضـــرورت لری او عمومی دبشـــاری برقی جریان ۲۲۰ ولټــه دی پــه همـدی دلیـل ســـره دکمپیوټر فاورســـپلای نســـبت نورو الو ته ډیر تخریبږی فاورســـپلای په شخصی ډیسک ټاپ کمپیوټرانو رام،سی پی یو، او مادربورډ ته 3.3Vڅخه تر5V پوری ولټیج رسوی هارډیسک او هغه پکی چی دحرارت دیخ ساتلو لپاره کارول کیږی 12 V پوتانشیل جریان ورسوی

په فاورســـپلای کی دډیرجریان دتیریدو په خاطر داســـطحکاک قوه ډیره وی او د قـوی ســـره حـرارت هـم ډیـریـږی

دحرارات دقابو کولو لپاره په کمپیوټر کی دپکو څخه استفاده سوی ده چی په فاورســـپلای ګرمه هوا خارج او تازه هوا داخل کړی

کمپیوټر په مختلفی وسیلی مختلف ډول پوتانشیل ته ضرورت لری چی فاورسپلای هری برخی ته دهغی ساحی مطابق چارج ورسوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصلی بورډ یا مادر بورډ

په کمپیوټر یو له مهمی الی څخه دی چی ددی بورډ په وسیله دکمپیوټر ټولی

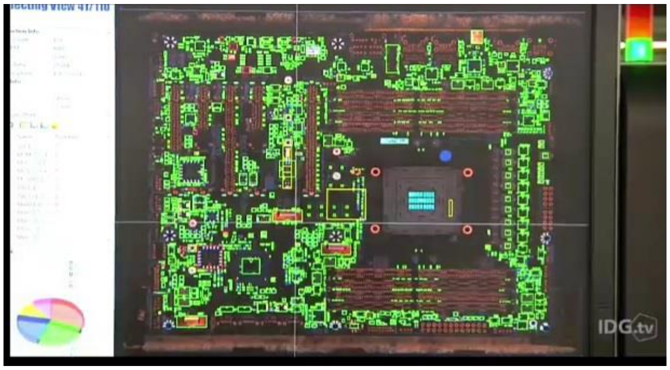

برخی یو له بل سره سوی دی او کولای سو چی په لسهاوو الی په یوه ډیر کوچینی ماهول کی سره یوځای کړی

بورډ دلمړی ځل لپاره په ۱۹۵۶ کال کی جوړ سو دبرقی سامان الاتو کی یی ډیرمثبت تغیزات راوستل او په کمپیوټر کی په ۱۹۷۰ کال کی استعمال سود

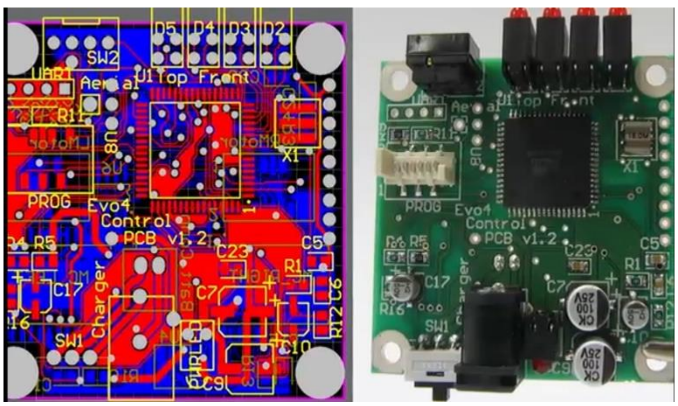

1980 لسیزې په وروستیو کې او د 1990 لسیزې په لومړیو کې، دا اقتصادي شوه چې په موربورډ کې د مخ په زیاتیدونکي شمیر فعالیت حرکت وکړي دبورډجوړښت:بورډ له پنځه ډوله موادو څخه جوړ سوی فلزی ماده یا هادی ،شین بنینه یی پلاستیک،کوچینی سوری،لیم او کلک او سخت تخته لمړی په کمپیوټر او یاهم

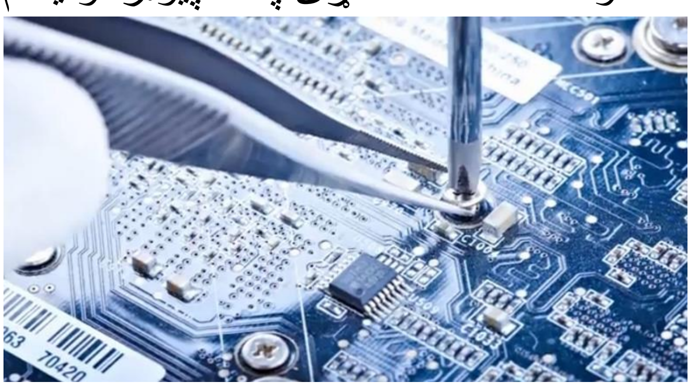

کاعذ باندی دیوی کامیابه دوری پلان جوړی وروسته یوډول تخته چی له سختو عایق موادو څخه جوړسوی دی او ترډیره دنه ماتیدو توان لری جوړوی یی تر هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

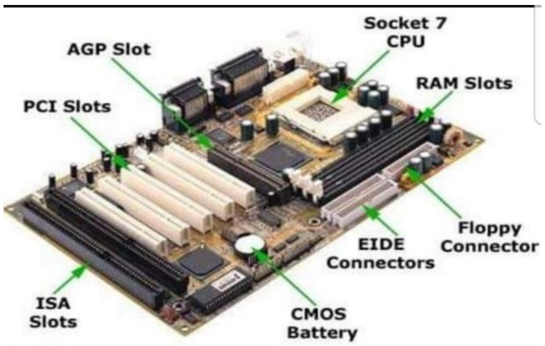

وروسته یوه فلزی صفحه کی داسی خطونه جوړوی چی د دوری دپلان مطابق وی په تخته باندی یی ایږدی او وروسته ددی لپاره چی هادی هم خطونه په په تخته کی دهری وسیلی په تظر کی نیولو سره کوچینی سوری جوړیږی په اخیر کی چی یی په بورډ کی کوم سوری ورکړل شوی وه چی کومی الی یی هغه پر نصبوی پر چپه طرف هغه ځکه چی کله چی په بورډ کی کوم فلزی خط قطع سی نو په بله خوا په اسانی سره خراپه سوی ساحه جوړیدای سی پیداسی نو هغه ځای دډیسک ټاپ کمپیوټرانو لپاره په مادربورډ کی دټولو وسایلو لپاره کارډ یا چیپ ورکړل سوی دی خو په لیپ ټاپ کمپیوټرانو کی هره وسیله په مادربورډ کی نسب سوی ده

کنترولونکی

هغه الی چی دکوم لپاره داټول لکه فاورسپلای،ټرانسستور ، خاذن،مقاومت او نور ټول یوځای سوی وه ترڅو ددغو الو لپاره په ثابت جریان او پوتانشیل برابروی یا په بل عبارت هغه الی چی هغه په واسطه دکمپیوټر اصلی وظیفی یا فروسی اجراکیږی (سکرین، سپیکر،موس،سی پی یو،ریم، هارډیسک،پرینټر)

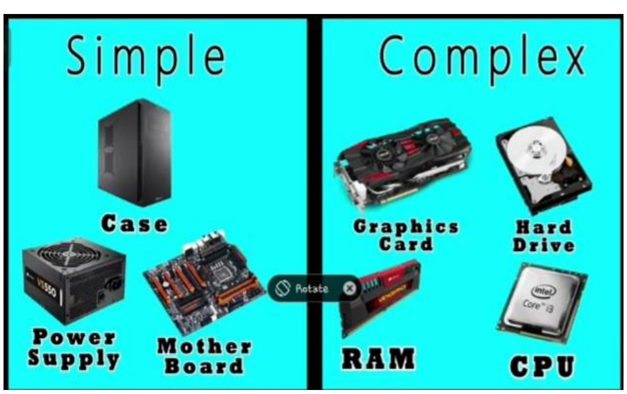

(c) ketabton.com: The Digital Library

سکرین

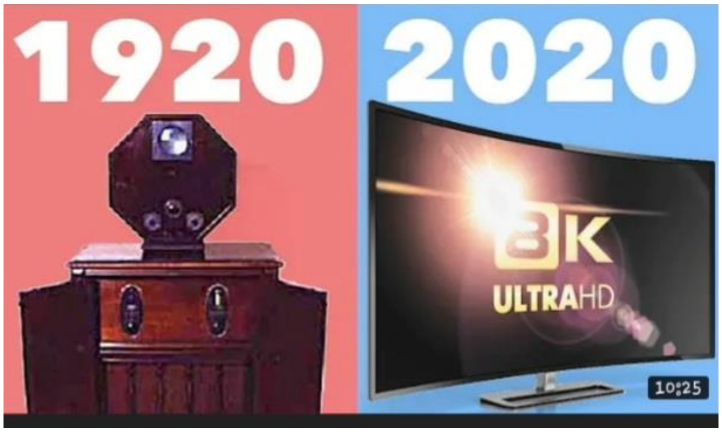

سـکرین دکمپیوټر یوه مهمو الو ځخه شـمیرل کیږی سـکرین په کمپیوټر کی دیر مهم رول لوبوی نـه یوازی کمپیوټر پـه ګرځنـده تلیفونانو،تلویزون کی هم سـکرین یو ډیر مهمه اله ده اوس دا مهمه ده چی پوه سـی چی څنګه په داسـی حال کی چی دکمپیوټر ژبه 0,1 نوسـنګه

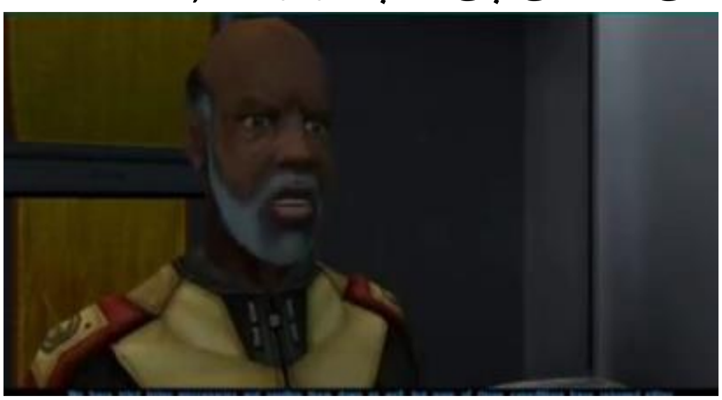

سـکرین په ده ژبه سنګه پوهیږی لکـه څنګـه چی سـی پی یو د میلیونو ټرانسـیسـتورونو څخه جوړه سـړی ده سـکرین هم ورته دمیلیونو اشـارو څخه جوړ سـوی دی چی دا اشاری دی ډوله دی سور شین زرغون که چیری کمپیوټر یوه حسه تر مایکروسکوپ لاندی کړو نو په دری ډوله اشاری به ترسترګو سی

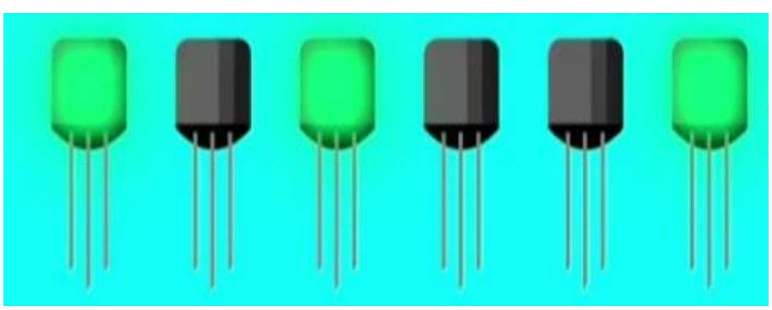

ولی له دی اشارو څخه استفاد کیږی پـه نړی کی تقریبـا ۱۶میلیونـه رنګونـه کشـف سوی دی داټول رنګونه یوازی له دغودرو رنګونو له ترکیب څخه په لاس راغلی دی دا رنګونه هر یو په 255

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوله دی یعنی په 255 حسو یی ویشلی دی او هر نوی رنګ په ترکیب یی فقط روښنایی ډیره او لږ کړی

په یوه میلی مربع ساحه په زرګونو اشاری دی کله چی موږ غواړو یو عکس راولو نو ســـی پی یو لخوا هری ســاحی دهغه ځای داشــارو کودونه ورکوی دهر رنګ لپاره

سپیکر

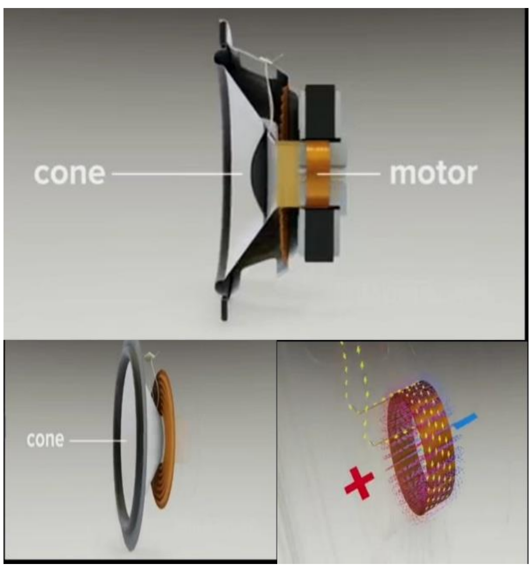

په کمپیوټر کی سپیکر داوز اوریدلو وسیله ده چی کولای ســو کوم معلومات چی موږ یی په خپله حافضـــــه کی لرو هر ډول اوازونه په واورو

ســـپیکر له درو برخو څخه جوړ ســـوی دی موټور،داواز کویلونه، او مقناطیس

کولونه چی یوه راچاپیر هادی تاری دی په یوه ټوټه کاغذ پیچل یو دی دبرق دجریان ســره وصــل دی او د مقناطیس لولی په منځ کی واقع دی کله چی موږ یوه ویډیو یا بل څه فلی کړو نو لمړی سی پی یو ته خبر ورکول کیږی ســی پی یو هم ســپیکر دبسـیس له لاری د0,1 لیږی کله چی ډاټا تر کویلونو پوری ورسـیده کویلونو کی چارجونه پیداکیږی کله چی جارجو دمقناطیس په منځ کی راســی نو مقاطیس کویل ته منظم دچارجو مطابق حرکت ورکوی کویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

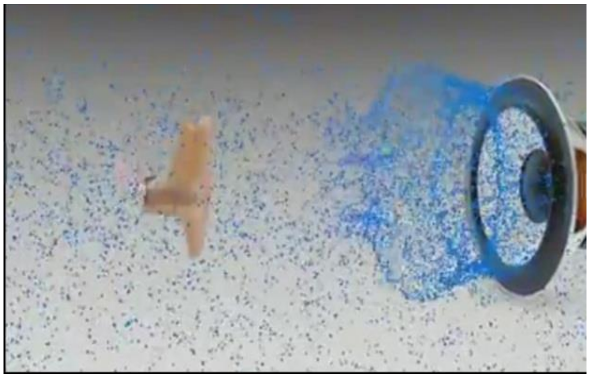

مستقیما د موټور سره وصل دی موټر چی
دژغ تولیدولو قابیلیت لری کوم اواز چی
زموږ تر غوږو رارسیږی دا په اصل کی
یو برقی جریان دی

موس

په کمپیوټر کی موس یا موږک تر ډیره دکمپیوټر په کارونه کی اسـانی راوسـتلی ته کوم کار چی اوس دموس په واسـطه موږ اجرا کوو په کرکټرونو یا کیبورډ کیدای سوه چی ډیر په سخته وای موس ټوله عملیـه فقط یوه تیزه کـامره کوی دموس پـه لانـدنی برخه کی کامرموجوده ده چی دا کمره یوازی عکسونه اخلی ددی کمری دعکسونو اخیستلو سرعت په ثانیه کی تر 1000 عکسونو

پوری رسـیږی چی هر عکس سـی پی یو ته په ډیره چټکی سره استول کیږی

کله چی عکسونه سی پی یو ته وریسږی نو سی پی یو په ورته دمختصـاتو جدول جوړکړی دی چی دهغه په استعمال سره دا معلوموی چی موس په کم جهت باندی حرکت کړی دی

یوډول موسونه دی چی په لاندنی برخه کی دکـامری پرځـای یو کوچینی ګلولـه یـا ګین

(c) ketabton.com: The Digital Library

لری ددی ګین په ګرځولو هم عینی کار ترســـره کیږی لکه موس چی دکامری په استفاده کوی

دموسونو لمړنی نسلونه وګیم ددستکی په ډول کار کوی یعنی که به یی کرسـر مخته شـاته لوړ کښـته هر طرف بیوی نو یی یوه ګیرته ورته میلی څخه استفاده کول

سی پی یو

ســـی پی یو چی دکمپیوټر اصـــلی مرکزی واحـد، دکمپیوټر مغز،او کمپیوټر کنترولونکی نومونه باندی هم یـادیږی ســـی پی یو چی د میلیاردونو ټرانسیستورونو مجموعه ده چی کولای ســـی په کمپیوټر کی هر ډول فروســـی اجراکړی پی ســـی یو ده عمـده برخی لری چی یوه برخـه یی داستعمال کونکی سره ارتباط ساتی او بلـه برخـه یـا کرنـل یوازی دکمپیوټر دهارډویر سره سراو کار دی

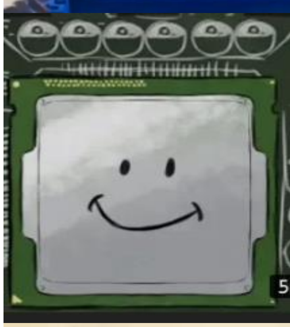

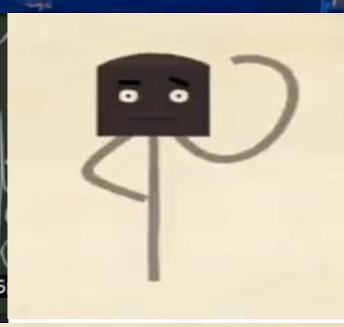

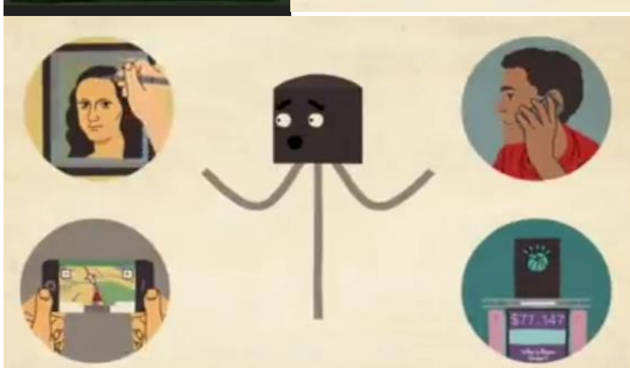

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریم

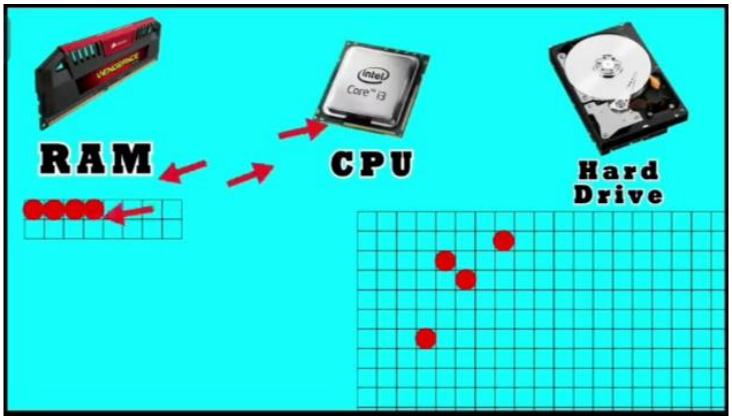

ریم یا اصــــلی موقطی حافظه په کمپیوټر کی دهغی برخی څخـه عبــارت ده بــه کــوم کــی چــی معلومات فقط دســـی پی یو لپاره دلنډ وخت ســـاتل کیږی کله چی سـی پی معلوماتو ته ضــرورت ولری نو ریم ته یی دادیس په ترو ســره لیږی څو چی ریم هغه دهارډیســـک څخه ریم ته راســـی نو ریم یی په ترتیب ســـره په یو معلموم تقسیم اوقات باندی سی پی یو ته استوی ریم د معلوماتو دکوچینی ګدام معنا

لری کـه فرض کړو چی موږ یوه لویـه فـابریکـه لرو ددی فــابریـکی مرکزی ګــدام لیری دی دفـابریکی څخــه نو موږ هره ورځ روزمره چی کوم شـــیان ډیر کاریږی هغه فابریکی ته نیږدی جوړو ترڅو خپل جنس ته ژر لاس رســی وکړو ریم هم داســی خاصــیت لری که چی سی پی یو مستقیم دهارډیس سره بسته سی نو ریم نسبت هارډیسک ته ډیر تیز دی او ژر سی پی یو ته معلومات وړاندی کوی

هارډیسک

یا دوهمه حفظه یوه برقی وسیله ده چی کولای ســـی ډاټا تر ډیر وخت لپاره په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځان کی ذخیره کړی هارډیسک د مقناطیسی ساحو په واسطه کولای سی چی ډیجټلی ډاټا په ځان کی ذخیره کړی

هارډیسک دلمړی ځل لپاره په ۱۹۵۶ کال کی دRey jonson لخوا جوړ سو کوم هارډیسک چی rey jonson جوړ کړی3.75MB ظرفیت یی درلودی $1.9m^2$ حجم یی درلودی 910 کیلو ګرامه وزن یی درلودی 600mc وخت کی یی معلومات تر استعمال کونکی پوری رسول$9200 د یوه mbقیمیت وو 2000 bite ډاټایی په یوه inch کی ساتلای سوه

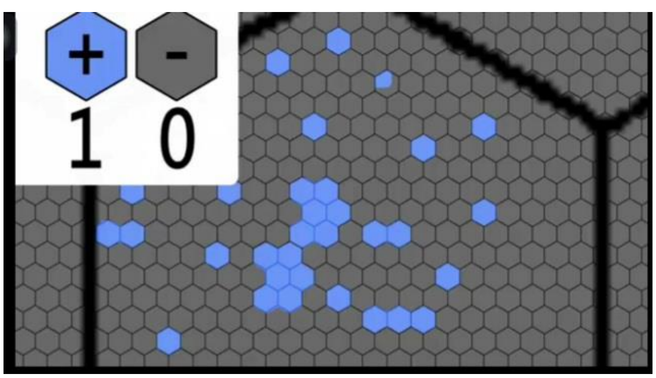

په 2020کال کی چی کوم هارډیسک استفاده کیدی کړیTB 18 ظرفیت یی درلودی $34Cm^2$ حجم یی درلودی62ګرامه ورن یی درلودی 2-10MS وخت کی یی معلومات تر استعمال کونکی پوری رسول$0.024 د یوه mbقیمیت وو 1.3 TB ډاټایی په یوه inch کی ساتلای سوه

هارډیسک په کلونو مزل تی کولو سره تردی ځایه پوری رارسیدلی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په1962,1963,1964 کلونو کی هارډیسـکونه جوړ سـوه خو په 1970کال کی **Winchester** په نامه هارډیسـک جوړسـو چی هغه ترمخکنیو هارډیسـکونو ډیر

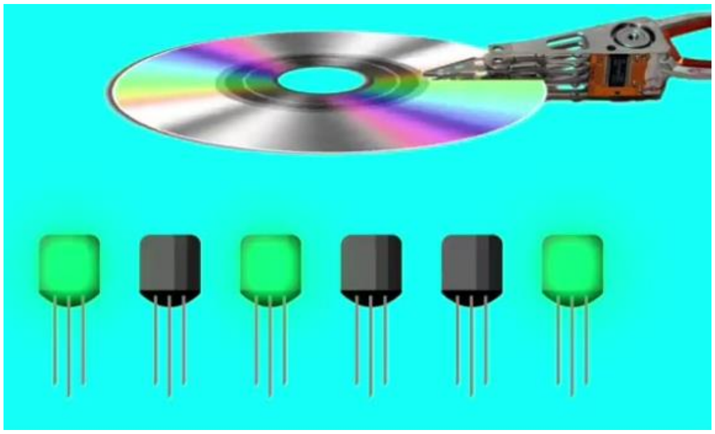

پرمختللی وو په همدی هارډیسک هم دوخت په تیریدو سـره تغیرات راالـه دلمړی ځـل لپاره پـه 1983 کال کی هارډیسـک دکمپیوټر په داخل کی وکارول سو هغه یوازی 10MB پوری ظرفیت درلودی دلمړی ځل لپاره پـه کم حجم درلودلو سـره پـه 2018کال یو هارډیسک جوړ سو چی 15TB ظرفیت یی درلودی

جوړښت

دجوړښـت او ډاټا ذخیره کولو له نظره هارډیسک په دوه ډوله دی یو یی جامد یا ولاړ او بل ډول یی متحرک هـارډیسـکونـه دی متحرک هارډیسـکونه له ددوو برخو څخه جوړ سـوی دی فلټ او بازو فلټ دایری ته ورته شـکل لری چی په مقناطیس باندی پوښـل سـوی دی مقناطیسـی مواد داخاصـیت لری چی ډاټا په ځان کی دبایټ په ډول په ځان کی ذخیره کړی هر فلټ دوی سـطحی لری لوړ او کښـته او هره سـطحه په تراډونو باندی ویشل شوی او هر تراډ دسکټورونو څخه جوړ سوی دی سکټور کولای سی

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځان یو یو kb ډاټا ذخیره کړی دهارډیسک فلټرونه په یوه میله باندی راګرځی چی سرعت یی په متوسط ډول 5000 دوری پر دقیقه دی کله چی په سکټور کی کوم څه وی د بازو په واسطه لوستل کیږی او هم کولای سی چی په سطحه کی نوی معلومات ذخیره کړی که چی وغواړو یو داسی هارډیسک چی داته صفحو څخه جوړ سوی یی محاسبه کړو نو لاندی فورمول استفاده کوو

plat x surface x trads x sectors x data

$8x2x256x512x512=1.027x10^6$ kb چی دا دیوه TB سره برابر دی

بل ډول هارډیسکونه چی ورته CASH هم وایی نسبت هارډیسک ته ډیر تیز او

ګران تمامیږی کیدای چی یو CASH 500GB هارډیسک سره دری 3000GB هارډیسکونه رانیول سی کیش هارډیسک په ځان کی په کوچینی چیپونو په ډول ډاټا ذخیره کړی بنه مثال یی فلش،micro memories، ریم او نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library